

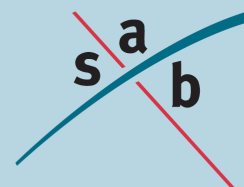
Flora- en faunaraapportage

Aalden, Aelderholt

Gemeente Coevorden

Datum: 3 mei 2012

Projectnummer: 100152

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Leeswijzer	3
1.2	Planomschrijving	4
1.3	Wettelijk kader	6
2	Quick scan flora en fauna	8
2.1	Onderzoeksmethode	8
2.2	Gebiedsbescherming	8
2.3	Soortenbescherming	9
2.4	Conclusie	15
3	Nader veldonderzoek flora en fauna	18
4	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag	19
5	Voortoets/ Oriënterende habitattoets	20
	Bijlage 1: Literatuurlijst	

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Inleiding.** Beschrijving van beoogde plannen, ligging van plangebied, de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het wettelijke kader.
2. **Quick scan flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
3. **Nader veldonderzoek flora en fauna.** Beschrijving van het nader onderzoek, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
4. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied vermindert. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
5. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

De onderzoeken in deze flora en faunaraapportage zijn uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving (zie paragraaf 1.3). Bovendien zijn alle onderzoeken uitgevoerd volgens de door Gegevens autoriteit Natuur meest recent uitgegeven protocollen.

Gegevens flora en fauna

SAB streeft ernaar alle waarnemingen aan (bijzondere) soorten die verzameld worden tijdens flora- en faunaonderzoeken door te geven aan de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD). De invoer van gegevens in de NDFD leidt tot een beter overzicht van het voorkomen van (beschermde) soorten en daarmee tot een betere bescherming van deze soorten.

1.2 Planomschrijving

In Aalden (gemeente Coevorden, provincie Drenthe) is aan de Aelderholt de uitbreiding van het park Aelderholt door Landal Greenparks beoogd. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurregeling. Voorliggend flora en faunaonderzoek is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

Afbeelding 1: Globale ligging plangebied (luchtfoto: Google Earth, bewerking SAB)

Aalden ligt ten westen van Emmen, ten noorden van Coevorden en ten noordoosten van Hoogeveen. De directe omgeving van Aalden wordt gekenmerkt door open agrarisch gebied afgewisseld met enkele bos- en heidegebieden.

Het plangebied ligt ten noordwesten van Aalden, aan de Aelderholt. Ten noorden en zuidwesten van het plangebied ligt het reeds bestaande gedeelte van park Aelderholt. In het oosten grenst het plangebied aan de Paardelandsdrift met aan de overzijde agrarische gronden. In het zuiden van het plangebied loopt de straat Nooitgedacht, met aan de overzijde deels agrarische gronden en deels woningen. Het plangebied grenst hier aan de rand van de kern van Aalden.

Plangebied

In de huidige situatie bestaat het plangebied uit een golfterrein met watergangen en enkele ruigtes en bomenrijen. Verharding is afwezig. Het plangebied vertoont over het

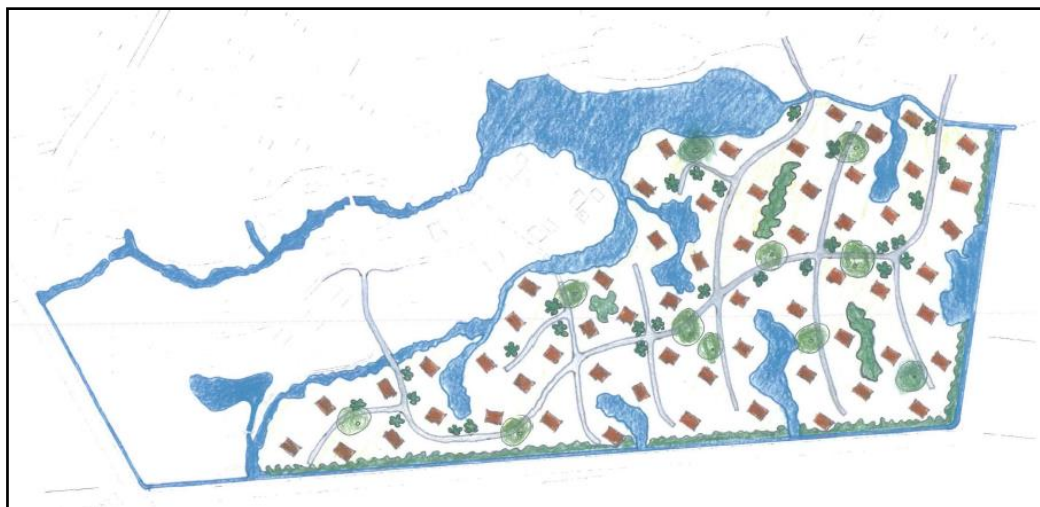
algemeen een intensief en goed onderhouden karakter. Er zijn enkele ruigere en minder intensief onderhouden elementen te vinden langs de watervoerende elementen en de bomenrijen. Daarnaast is in het oostelijk deel van het plangebied een kwelsloot aanwezig. In afbeelding 2 is een globale indicatie gegeven van het plangebied ten tijde van het veldbezoek.

Afbeelding 2: Impressie van het plangebied. Net onderhouden gebied met weinig ruimte voor strikt beschermde soorten (Foto's: SAB, 2012).

Beoogde ontwikkelingen

Binnen het plangebied is de uitbreiding van het vakantiepark Aelderholt beoogd. Er worden 60 recreatiewoningen gerealiseerd op het huidige golfterrein. Daarnaast worden er enkele watergangen aangelegd. Mogelijk wordt er een aantal bomen gekapt.

Afbeelding 3: Schets van de toekomstige inrichting van het plangebied

1.3 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

1.3.1 *Gebiedsbescherming*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

1.3.2 *Soortenbescherming*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront-rusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:
een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op

basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;

2. beschermingscategorie 2:

voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.

In een dergelijke gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;

3. beschermingscategorie 3:

voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I).

1.3.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop-, grond-, of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2 Quick scan flora en fauna

2.1 Onderzoeksmethode

De quick scan flora en fauna is gebaseerd op een biotoopinschatting door een ecooloog van SAB. Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 26 april 2012 heeft een ecooloog van SAB het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend.

2.2 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

2.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Mantingerzand". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 4.700 meter afstand. Gezien tussenliggende elementen (bos en wegen) en bebouwing (verstoring) en de afstand zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

Mogelijk leiden de plannen tot een toename in verkeer richting het plangebied. Doordat de wegen naar Aalden niet door of langs Natura 2000-gebieden lopen, leidt deze toename in niet verkeer niet tot een toename in verzuring of vermesting van Natura 2000-gebieden.

2.2.2 *Ecologische Hoofdstructuur*

Het plangebied ligt niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar de graslanden direct ten oosten van het plangebied zijn wel aangewezen als EHS, met na-

tuurdoeltype bloemrijke graslanden. Gezien de ligging buiten de EHS is geen sprake van directe aantasting van de EHS. De voorgenomen plannen leiden niet tot een verandering in het grondwaterpeil. Mogelijk leidt het plan tot enige verstoring van licht. Door het plan in te passen en verlichting niet te dicht bij de weg te plaatsen, wordt lichtverstoring zoveel mogelijk gemitigeerd. Negatieve effecten op de EHS zijn in dat geval niet te verwachten.

2.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

2.3.1 Vaatplanten

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn algemene soorten aangetroffen zoals onder andere Straatgras (*Poa annua*), Witte Klaver (*Trifolium repens*), Vogelmuur (*Stellaria media*), Paardenbloem (*Taraxacum officinale*), Zomereik (*Quercus robur*), Madeliefje (*Bellis perennis*), Ridderzuring (*Rumex obtusifolius*), Hondsdraf (*Glechoma hederacea*), Schapenzuring (*Rumex acetosella*), Witte dovenetel (*Lamium album*), Grote brandnetel (*Urtica dioica*), Brede weegbree (*Plantago major*), Smalle weegbree (*Plantago lanceolata*) en Wilde braam (*Rubus fruticosus*). Deze aangetroffen plantensoorten zijn grotendeels kenmerkend voor een voedselrijk en verstoord ecosysteem.

Daarnaast zijn aan de oever van de oostelijke vijver ongeveer veertig orchideeën aangetroffen (zie afbeelding 4). Ten tijde van het veldbezoek stonden de orchideeën nog niet in bloei waardoor determinatie niet mogelijk bleek. Bijna alle orchideeënsoorten zijn in Nederland strikt beschermd (tabel 2 of 3). Bij aantasting van groeilocaties van deze soorten is een ontheffing noodzakelijk.

Bepaald moet worden om welke soort het gaat en waar deze orchideeën mogelijk nog meer groeien. Gezien het veldbezoek net voor het groeiseizoen heeft plaatsgevonden, kan het zijn dat er meerdere groeilocaties zijn, maar dat de soort nog niet boven de grond is gekomen. Door middel van een nader onderzoek tijdens de bloeiperiode dient de soort te worden bepaald. De bloeiperiode loopt van globaal eind mei tot en met juni. Pas dan kan worden bepaald of met de ingrepen groeilocaties worden aangetast en of een ontheffing noodzakelijk is.

Daarnaast is in het oostelijk deel van het plangebied een kwelsloot aanwezig. Sloten die gevoed worden door kwel, bevatten vaak bijzondere, voedselarme vegetaties. Gezien het tijdstip van het veldbezoek, is het niet uit te sluiten dat beschermde plantensoorten rondom de sloot aanwezig zijn, maar dat deze nog niet boven de grond waren gekomen. Een nader onderzoek naar de aanwezigheid van strikt beschermde soorten rondom deze sloot is noodzakelijk. Dit nader onderzoek kan gelijktijdig met het nader onderzoek naar de orchideeën plaatsvinden.

Het plangebied wordt verder zorgvuldig onderhouden en regelmatig worden delen gemaaid. Overige strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

Afbeelding 4: Links de standplaats van de orchideeën (geel omlijnd), rechts enkele van de aangetroffen orchideeën.

2.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992) komen in de omgeving van het plangebied soorten als Egel (*Erinaceus europaeus*), Tweekleurige bosspitsmuis (*Sorex coronatus*), Mol (*Talpa europaea*), Vos (*Vulpes vulpes*), Hermelijn (*Mustela erminea*), Bunzing (*Mustela putorius*), Wezel (*Mustela nivalis*), Ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Haas (*Lepus europaeus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de meer strikt beschermde soorten Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) en Steenmarter (*Martes foina*) voor.

Algemeen voorkomende soorten

Binnen het plangebied zijn relatief weinig ruige delen aanwezig. Toch zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europaeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europaea*) en kleine marterachtigen niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De Eekhoorn leeft bij voorkeur in naald- of gemengd bos, echter ook in oude loofbos, vooral in boszomen. Verder in houtwallen, tuinen en parken in beboste omgeving. Gezien de afwezigheid van voldoende naaldbomen, eiken en/of beuken (voedselbomen) en de aard van het omliggende gebied (stedelijk gebied, intensief beheer) is het on-

waarschijnlijk dat de Eekhoorn een verblijfplaats in het plangebied heeft. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten in aanwezige bomen aangetroffen. Met de beoogde plannen zijn negatieve effecten op de soort niet te verwachten.

Steenmarter

Volgens de verspreidingsgegevens komt in de omgeving van het plangebied de Steenmarter voor. Van steenmarters is bekend dat ze rust- en verblijfplaatsen creëren in kruipruimtes en loze ruimtes tussen plafonds, muren en zolders in huizen en andere gebouwen, zoals scholen en schuurtjes. Gezien de afwezigheid van gebouwen binnen het plangebied, is de aanwezigheid van de Steenmarter op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek naar de Steenmarter is niet noodzakelijk.

2.3.3 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Broekhuizen *et al.*, 1992; Limpens, *et al.*, 1997) komen in de omgeving van het plangebied Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) en Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor. Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombewonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende soorten vleermuizen

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. Gezien de afwezigheid van bebouwing binnen het plangebied is de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen op voorhand uit te sluiten. Negatieve effecten op gebouwbewonende soorten vleermuizen zijn op voorhand uit te sluiten.

Boombewonende soorten vleermuizen

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. Teneinde de 60 nieuwe recreatiewoningen te kunnen realiseren, moet het merendeel van de bestaande bomen worden verwijderd. Enkele van deze bomen zijn van voldoende omvang om vaste rust- of verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen te kunnen herbergen. Een nauwkeurige inspectie van deze bomen heeft aangetoond dat er in een aantal populieren enkele spechtgaten aanwezig zijn. In enkele van deze populieren is ook loszittende schors aanwezig. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten kan niet worden uitgesloten. Indien de populieren worden gekapt, zijn negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van boombewonende soorten vleermuizen niet op voorhand uit te sluiten. Nader onderzoek is in dat geval noodzakelijk.

Vliegroutes

Vleermuizen maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Binnen het plangebied zijn enkele lijnvormige elementen te onderscheiden. De zuidkant van het plangebied is begrensd door een bomenrij. Vanuit deze bomenrij, lopen er bomenrijen naar het noorden, richting de grote vijver. Deze bomenrijen zijn door de afwezigheid van verlichting donker en daarmee geschikt als vliegroute. Wanneer deze bomenrijen worden gekapt, zijn negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen niet op voorhand uit te sluiten. In dat geval is nader onderzoek naar het gebruik van deze bomenrijen door vleermuizen noodzakelijk.

Foerageergebied

Mogelijk doet het plangebied dienst als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en Faunawet geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor de lokale instandhouding van de populatie. Gezien de afwezigheid van verlichting en de aanwezigheid van waterpartijen in het plangebied, vormt het plangebied mogelijk een belangrijk foerageergebied. Wanneer het plangebied bebouwd wordt, wordt het plangebied mogelijk grotendeels ongeschikt als belangrijk foerageergebied voor sommige vleermuissoorten. Een nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen is noodzakelijk. Dit nader onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het onderzoek naar boombewonende vleermuizen en het eventuele onderzoek naar vaste vliegroutes.

2.3.4 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn de volgende soorten aangetroffen: Houtduif (*Columba palumbus*), Ringmus (*Passer montanus*), Boerenwaluw (*Hirundo rustica*), Meerkoet (*Fulica atra*), Pimpelmees (*Cyanistes caeruleus*), Huismus (*Passer domesticus*), Kauw (*Corvus monedula*), Witte kwikstaart (*Motacilla alba*) en Gaai (*Garrulus glandarius*). Van de aangetroffen soorten zijn alleen de nestlocaties van de Huismus jaarrond beschermd. Nestlocaties van de Boerenwaluw zijn ook jaarrond beschermd indien met de plannen een lokale populatie wordt aangetast.

De Huismus en de Boerenwaluw hebben hun nesten in gebouwen. Gezien de afwezigheid van gebouwen binnen het plangebied zijn nestlocaties van de Huismus en Boerenwaluw en overige soorten die in gebouwen broeden op voorhand uit te sluiten. Met de plannen zijn negatieve effecten op verblijfplaatsen van deze gebouwbewonende soorten uit te sluiten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen horsten aangetroffen in de bomen en ontbreken geschikte holten voor de Steenuil. Wel zijn in enkele populieren spechtengaten aangetroffen. Dit duidt op de aanwezigheid van spechten. Nesten van spechten zijn niet jaarrond beschermd, maar indien er met de plannen sprake is van aantasting van de lokale populatie vallen deze nesten wel onder een jaarrond beschermingsregime. Ten noorden van het plangebied, rondom de bestaande recreatiewoningen, zijn echter voldoende alternatieve nestgelegenheden voor de soort aanwezig in de vorm van volgroeide bomen. Met de plannen wordt geen lokale populatie van spechten aangetast.

Verder is het gezien het grotendeels ontbreken van ruigtes onwaarschijnlijk dat het plangebied een belangrijk onderdeel vormt van het foerageergebied van een soort als de Steenuil. Er blijft voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de vorm van de naastgelegen agrarische gronden. Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten worden niet verwacht.

2.3.5 Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën voor zoals Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*), Gewone pad (*Bufo bufo*), Bruine kikker (*Rana temporaria*) en de meer strikt beschermde soort Poelkikker (*Rana lessonae*), Kamsalamander (*Triturus cristatus*) en Rugstreeppad (*Bufo calamita*) voor.

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen habitats niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Poelkikker

In de zomer zijn poelkikkers sterk aan het water gebonden. Het zijn zon- en warmteminnend dieren en hebben daardoor een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone hiervan moet bij voorkeur goed begroeid zijn. In vergelijking met de andere groene kikkers heeft de Poelkikker een voorkeur voor de kleinere, geïsoleerde wateren. Deze kunnen deel uitmaken van grotere complexen zoals vennen. Daarnaast heeft de Poelkikker, die voornamelijk op het land overwintert, hogere gelegen terreinen nodig met bosjes. Hierin komt de soort de winter door, door zich onder bladeren, takken en in kleine holletjes te verbergen. Tijdens het veldbezoek zijn geen poelkikkers waargenomen. Gezien het bovenstaande en de afwezigheid van geschikte overwinteringsplaatsen is het voorkomen van de Poelkikker in het plangebied niet te verwachten.

Kamsalamander

De Kamsalamander is voor de voortplanting afhankelijk van de aanwezigheid van goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Goed ontwikkelde onderwatervegetatie was ten tijde van het veldbezoek nog niet aanwezig. Daarnaast bleek een deel van watervoerende elementen lastig te bemonsteren vanaf de kant. Een nader onderzoek naar de Kamsalamander is noodzakelijk. Dit nader onderzoek kan gelijktijdig met het nader onderzoek naar de orchideeën plaatsvinden.

Rugstreepad

De Rugstreepad is een bewoner van zandige terreinen met een betrekkelijk hoge dynamiek, zoals de uiterwaarden van rivieren, opgespoten terreinen en akkers. De soort is vooral tijdens de schemering actief. Voor de voortplanting is de Rugstreepad afhankelijk van (tijdelijke) ondiepe wateren als poeltjes en plassen die vrij snel opwarmen. Mogelijk voldoen de golfbunkers en de kwelsloot hier aan. De Rugstreepad is een soort die rond half april richting zijn voortplantingsgebied trekt. Gezien het tijdstip van het veldbezoek is het mogelijk dat de Rugstreepad nog niet was gearriveerd in het plangebied. Om deze reden is een nader onderzoek naar de Rugstreepad noodzakelijk. Dit nader onderzoek kan gelijktijdig met het vleermuisonderzoek plaatsvinden.

2.3.6 Reptielen

Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorde biotopen. Soorten als Ringslang (*Natrix natrix*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Volgens RAVON zijn Ringslang (*N. natrix*), Hazelworm (*Anguis fragilis*) en de Levendbarende hagedis (*Z. vivipara*) wel eens in de omgeving waargenomen. Op basis van de binnen het plangebied aanwezige habitats (golfterrein, lage waterkwaliteit) en de afwezigheid van broeihopen en structuurrijke elementen is het voorkomen van reptielen niet waarschijnlijk. Een nader onderzoek is niet noodzakelijk.

2.3.7 Vissen

Binnen het plangebied zijn meerdere watergangen aanwezig. Een deel van deze watergangen staat in verbinding met andere watergangen. Tijdens het veldbezoek zijn

deze watergangen bemonsterd met een schepnet. Hierbij zijn de Snoek (*Esox lucius*) en het Tiendoornig stekelbaarsje (*Pungitius pungitius*) aangetroffen. Strikt beschermde soorten zijn niet aangetroffen en worden gezien de verspreidingsgegevens ook niet verwacht. Negatieve effecten op strikt beschermde vissoorten worden niet verwacht.

2.3.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortgroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Het plangebied ligt niet binnen een dergelijke biotoop. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de aanwezige habitats.

2.4 Conclusie

In het plangebied aan de Aelderholt te Aalden (gemeente Coevorden, provincie Drenthe) worden 60 recreatiewoningen gerealiseerd. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

2.4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Mantingerzand". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 4.700 meter afstand. Gezien tussenliggende elementen (bos en wegen) en bebouwing (verstoring) en de afstand zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten. Het plangebied ligt niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), maar de graslanden direct ten oosten van het plangebied zijn wel aangewezen als EHS, met natuurdoeltype bloemrijke graslanden. Gezien de ligging buiten de EHS is geen sprake van directe aantasting van de EHS. Negatieve effecten op de EHS zijn niet te verwachten. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

2.4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt). De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden

kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algehele vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties. Dit betekent dat voor deze soorten de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder ontheffing.

Strikt beschermde soorten

Voor soorten die vermeld staan op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, geldt dat bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. Binnen het plangebied is een mogelijk strikt beschermde orchideeënsoort aangetroffen. Daarnaast is er een kwelsloot in het plangebied aanwezig, waaromheen mogelijk strikt beschermde plantensoorten groeien. Binnen het plangebied zijn boombewonende vleermuissoorten, gezien de verspreidingsgegevens, aanwezige habitats en soortspecifieke eisen niet op voorhand uit te sluiten. Ook zijn negatieve effecten op vaste vliegroutes van vleermuizen niet uit te sluiten als de bomenrijen binnen het plangebied worden gekapt. Het plangebied doet mogelijk eveneens dienst als belangrijk foerageergebied voor vleermuizen. Daarnaast is de aanwezigheid van de Kamsalamander en de Rugstreepad niet op voorhand uit te sluiten.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. De (start van de) werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of in het broedseizoen als broedende vogels zijn uit te sluiten. De werkzaamheden kunnen doorlopen in het broedseizoen als broedende vogels binnen het plangebied uitgesloten kunnen worden.

Tabel 1: *Indicatieve periode uit te voeren werkzaamheden. Groen: werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden. Oranje: werkzaamheden mogen uitgevoerd worden mits geen broedgevalen aanwezig zijn.*

	Jan.	Feb.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Broedvogels												

2.4.3 Nader onderzoek

Uit de quick scan is naar voren gekomen dat een aantal strikt beschermde soorten mogelijk voor kunnen komen in het plangebied. Nader onderzoek dient te worden uitgevoerd naar:

- Planten: onderzoeksperiode eind mei tot en met juni.
- Foerageergebied vleermuizen: onderzoeksperiode half mei tot eind augustus. Deze onderzoeksperiode is gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag.

- Kamsalamander: dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het nader onderzoek naar planten.
- Rugstreeppad: dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het nader onderzoek naar het foerageergebied van vleermuizen.

Als bij de realisatie van de beoogde plannen ook de bomen binnen het plangebied worden gekapt, dan dient ook een nader onderzoek te worden opgestart naar:

- Boombewonende vleermuizen: onderzoeksperiode: globaal 15 mei - eind juli (kraamkolonies) en 15 augustus - 15 september (paarverblijven). Deze onderzoeksperiodes zijn gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag.
- Vliegroutes van vleermuizen: het onderzoek naar vliegroutes kan gelijktijdig met het onderzoek naar boombewonende vleermuizen worden uitgevoerd.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Mocht het niet mogelijk zijn om dit te voorkomen, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing is alleen onder beperkte omstandigheden verkrijgbaar.

Compenserende en mitigerende maatregelen moeten altijd voorafgaand aan de uitvoering van de beoogde plannen worden gerealiseerd.

2.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- als er zolders of vlieringen worden aangelegd, zouden deze niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor worden de zolders mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen;
- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- het creëren van een geleidelijke overgang van de watergangen naar het plangebied. Hierbij dient vegetatieontwikkeling in deze overgang gestimuleerd te worden. Dit kan positieve effecten hebben op het voorkomen van amfibieën.

3 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat strikt beschermde soorten als orchideeën en boombewonende vleermuizen niet zijn uit te sluiten binnen het plangebied. Een nader veldonderzoek is noodzakelijk om te specificeren of strikt beschermde soorten een vaste rust- en verblijfplaats in het plangebied hebben.

Hieronder wordt per soort een indicatie gegeven van de onderzoeksperiode waarin het nader veldonderzoek uitgevoerd kan worden.

- Planten: onderzoeksperiode eind mei tot en met juni;
- Foerageergebied vleermuizen: onderzoeksperiode half mei tot eind augustus. Deze onderzoeksperiode is gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag;
- Kamsalamander: dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het nader onderzoek naar planten;
- Rugstreppad: dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het nader onderzoek naar het foerageergebied van vleermuizen.

Indien er bomen worden gekapt is nader onderzoek noodzakelijk naar:

- Boombewonende vleermuizen: onderzoeksperiode: globaal 15 mei - eind juli (kraamkolonies) en 15 augustus - 15 september (paarverblijven). Deze onderzoeksperiodes zijn gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag.
- Vliegroutes van vleermuizen: het onderzoek naar vliegroutes kan gelijktijdig met het onderzoek naar boombewonende vleermuizen worden uitgevoerd.

Het uit te voeren veldonderzoek wordt uitgevoerd conform de protocollen die zijn opgesteld door dit netwerk. Zo vindt het vleermuisenonderzoek plaats conform het protocol vleermuisenonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012). In de protocollen is opgesteld dat het voor bepaalde soorten noodzakelijk is om meerdere malen (minimaal twee keer) het plangebied te bezoeken om deze soorten uit te sluiten. Voor vleermuizen geldt verder dat tussen de verschillende veldbezoeken minimaal 10 dagen dient te zitten. Het aantal veldbezoeken is verder afhankelijk van de grootte van het plangebied.

4 Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag

Pas als bekend is welke orchideeënsoort het betreft, of er beschermde plant- en amfibiesoorten in het plangebied aanwezig zijn en wat voor functie het plangebied heeft voor vleermuizen, kan worden bepaald of en welke mitigerende maatregelen getroffen moeten worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

5 Voortoets/ Oriënterende habitattoets

Met de plannen zijn geen negatieve effecten op beschermd natuurgebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 te verwachten. Een uitgebreide voortoets is niet noodzakelijk. Een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet noodzakelijk.

Bijlage 1: Literatuurlijst

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.vogelbescherming.nl

www.rijksoverheid.nl

www.waarneming.nl